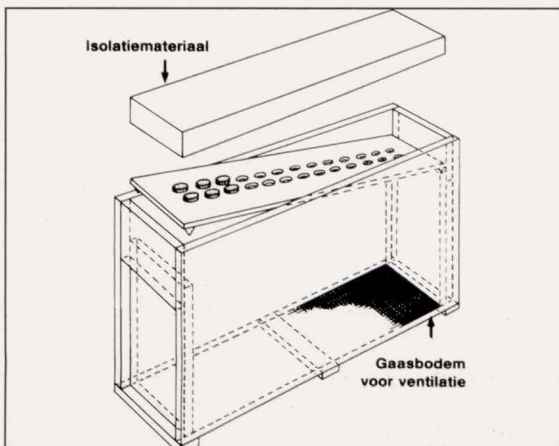

Koninginneteelt

door J. Mous

Over dit onderwerp is al heel wat geschreven en gesproken. Dat ik er dan toch nog over schrijf komt omdat er nogal wat misverstanden bestaan waar dan op bijeenkomsten heftig over gestreden wordt. Nu kan dat heel gezellig zijn, maar voor de bijenhouderij heeft dit toch maar weinig nut. Enkele discussiepunten zijn: uit redcellen kwalitatief even goede moeren als bij welke manier van koninginneteelt dan ook; steeklustige bijenvolken zijn betere nectarhalers dan zachtardige volken. Ik hoop dat deze beweringen niet meer aan jonge imkers worden doorgegeven. Ook hoort men vaak dat een bijenvolk zelf wel zorg draagt voor een nieuwe moer, daar hoeft de imker zich niet voor in te spannen. Deze redenering is in mijn gedachten net zo simpel als: ik gooi wat appelpitten in de tuin en dan krijg ik vanzelf wel een goede appelboom. Wie zo handelt krijgt vanzelf de teleurstelling, ook de imker. Als steeklustige volken al meer honing geven dan komt dit waarschijnlijk doordat deze volken meer met rust worden gelaten. Steeklust en haaldrift staan los van elkaar en hebben niets gemeen. Uit redcellen komen zelden goede moeren wegens minder goede omstandigheden waarin ze zich ontwikkelen, zoals een minder goed gevormde moerdop, minder voedsel, dikwijls een oudere larve en meestal geen selectie op gewenste eigenschappen. Dat de kwaliteit te wensen overlaat merkt de imker dikwijls niet omdat hij met te kleine kasten werkt, waardoor de ontwikkeling van het volk geremd wordt. Dit geeft dan weer een terugslag op de opbrengst. Indien men dus met redcelmoeren en een te kleine kast werkt zal het resultaat nooit optimaal zijn.

Starterkastje met houder voor moerdopjes

Wat te doen

Wat kunnen we als doorsnee imker nu wel of niet? Fysiek (lichamelijke) goede moeren kweken kan de doorsnee imker wel als hij zich daarop toe legt. Genetische (erfelijke) eigenschappen: hierop is voor de doorsnee imker moeilijk te selecteren omdat hiervoor veel kennis nodig is en veel volken, minstens 50 stuks. Nu hoeft men niet te denken dan vergeet ik 't maar, want ook de hobby-imker kan toch nog wel wat doen. Denk maar aan het aankopen van een teeltmoer (erg duur), al dan niet samen met andere imkers of het aankopen van jonge moeren, gesloten doppen en het halen van larven op overlarfdagen. Zo kan de imker veel invloed uitoefenen op eigen stand en omgeving.

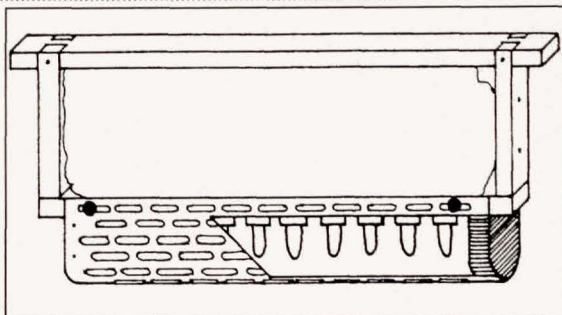
Vervoer van doppen

Doppen van 10 dagen oud kan men, mits goed verpakt, wel tot 15 uur buiten het volk vervoeren; jonge larven hoogstens 6 uur. Nu wat meer voor de imker die zelf moeren wil kweken, want ook dit is een leuk onderdeel van de imkerij. Redcellen is de meest primitieve manier van koninginneteelt, dus zullen we hier maar niet verder op ingaan. Zwermcellen geven meestal prachtige moeren, maar we selecteren dan wel op zwermduft en dat is voor de moderne imkerij niet gewenst, dus ook dit laten we voor wat het is.

Het starterkastje

We zullen ons beperken tot overlarven en wat daar zoal voor nodig is. Allereerst een starterkastje. Dit is een drieraamskastje met een bodem die grotendeels uit gaas bestaat en onder deze bodem twee latten, dit voor voldoende ventilatie. Tussen de bodem en de onderkant van de ramen is ± 4 cm ruimte. Tussen de ramen en het dekplankje waar de doppen in komen is ook ± 4 cm ruimte. In het plankje voor de teeltdoppen boren we gaten van ± 18 mm, ongeveer 50 stuks. Als we deze niet allemaal nodig hebben sluiten we de overtollige af met plakband of met loze doppen. Dit om te voorkomen dat de bijen uit de starter ontsnappen. In dit kastje hangen we een raam met voer, een raam met stuifmeel en een leeg raam dat we vullen met water. Dit gaat gemakkelijk door er water op te gieten en even tegen de zijkant van het raam te tikken. In dit kastje kloppen we nu 5 à 6 ramen met bijen, beslist zonder moer. Liefst uit een volk dat al in zwermstemming verkeert. Ook mogen er geen eitjes of larven in de starter terecht komen, daar dan het overlar-

ven op een mislukking uitloopt. Zelf sla ik de ramen met bijen af in een plastic bak of grote emmer. Even met een bloemenspuitje wat vochtig maken, dan vliegen ze wat minder op. Als ik de benodigde ramen heb afgeslagen neem ik uit het klaarstaande startertje het middelste raam, bots met de emmer op de grond zodat de bijen op de bodem liggen en giet de bijen tussen de twee ramen in de starter. Dit gaat nu zeer eenvoudig zonder knoeien met bijen. Er zijn meer manieren om de starter te vullen, maar deze is mij na jaren het eenvoudigst gebleken. Nu sluiten we de starter en plaatsen hem bij een temperatuur van $\pm 20^\circ\text{C}$. Na ± 3 uur voelen de bijen zich voldoende moerloos om de dan in te hangen larven goed aan te nemen. Welke doppen gaan we gebruiken? Dit kunnen wasdoppen of kunststof doppen zijn. Als men ze juist gebruikt is in het resultaat geen verschil waar te nemen. Wasdoppen maken we door een nat vormhoutje van 9 mm doorsnee in vloeibare was te dompelen, ± 10 mm diep. Dit doen we 4 à 5 maal, zodat we een dunne rand en een dikke bodem krijgen. Het vormhoutje wordt voordat 't in de was wordt gedoopt eerst een half uur in water geweekt en tussen elke dop nog even in water gedoopt, zodat de doppen gemakkelijk van het vormhoutje loslaten. Deze doppen kunnen met behulp van wat vloeibare was of met een solderboutje op de houten of plastic doppen of op een stukje hardboard van 20 x 30 mm worden vastgezet. Kunststof doppen kunnen zo ook worden vastgezet, hoewel hiervoor ook plastic houders zijn waar deze in kunnen worden gedrukt. Doppen van bijenwas hangt men voordat men erin overlarft 24 uur in een bijenvolk. Daarna ziet men dat deze al door de bijen zijn bewerkt, wat het accepteren soms zeer bevordert. Als we nu larven gaan halen kunnen we de starter meenemen, maar handiger vind ik het om hem thuis te laten en de larven te vervoeren in een gesloten doos waarin een licht bevochtigd doekje ligt. Dit om het uitdrogen van de larven te voorkomen. Zo kan men larven goed vervoeren zonder gesjouw met starters. Thuisgekomen hangt men de larven in de klaarstaande starter. Hierin verblijven ze 6 tot 24 uur, dit is naar mijn ervaring de beste tijd. Zodra de doppen een weinig gelei bevatten en aan de kunstdoppen een wasrandje is gebouwd, kan men de doppen uit de starter nemen en in een pleegvolk plaatsen. Hiervoor heb ik gootjes gemaakt van geponste moerrooster waarvan de zijkanten zijn dichtgemaakt met houten blokjes. Deze zijn ± 6 cm diep. Hierin ligt op de klosjes een lat met 10 gaten van 18 mm doorsnee. Het moerrooster steekt aan beide zijden ± 15 mm boven de lat met doppen uit. Dit om het gootje met punaises vast te kunnen zetten aan de

Tekening van honingkamerraam met moerroosterdoosje. Voor- en achterkant van doosje afgesloten met een stukje hout. De doppen worden tegen de onderlat vastgemaakt.

onderkant van een uitgebouwd honingkamerraam. In deze lat plaatsen we de doppen uit de starter, gootje er omheen en alles vastgezet aan een honingkamerraam met punaises. We hangen dit midden in het broednest van een moergoed volk. Hiervoor nemen we een kantraam weg en schuiven wat ramen op, de moer kan nu niet bij de doppen komen. Met deze methode krijgen we zeer goede moeren, hoeven we geen produktievolken op te offeren en treedt geen verhoging van de zwerm drift op. Na 10 dagen hangen we de doppen in de volken waarin de koninginnen bevrucht moeten worden. Indien ze niet in produktievolken worden bevrucht, maar in kleine bevruchtingsvolkjes, is het gewenst dat de moer minstens een maand aan de leg is voordat ze in een ander volk wordt ingevoerd. Nooit een moer invoeren in een volk dat in zwermstemming is. Als we de moer niet naar een bevruchtungsstation sturen, maar thuis laten bevruchten, zorg dan dat er zo veel mogelijk darren zijn van volken met gewenste eigenschappen. Dit kan men bevorderen door darrebroed over te hangen. Doe dit al vroeg in het voorjaar. Een supermoer in een te kleine kast geeft nooit een optimaal resultaat, vergeet dit nooit.

Aanbevolen lectuur:

- Velthuis, H.H.W. en Duchateau, M.J. (1983): Koninginneteelt Uitgave Vakgroep Vergelijkende Fysiologie, Rijksuniversiteit Utrecht.
- Speelziek, J.J., Beetsma, J., Velthuis, H.H.W. en anderen (1987): Imkersencyclopedie voor Nederland en België. Zomer en Keuning Boeken B.V., Ede
- Laere, O. van (1982): Veredeling, Koninginneteelt en kunstmatige inseminatie bij de Honingbij. Uitgave Rijksstation voor Nematologie en Entomologie, Merelbeke.